

Zmiany składu gatunkowego awifauny Śląska w ciągu ponad 200 lat regionalnych badań ornitologicznych

Changes in species composition of Silesian avifauna during 200 years of regional ornithological studies

Bartosz Smyk

ul. Jesienna 17, 53-017 Wrocław
e-mail: bartosmyk@eko.org.pl

Tadeusz Stawarczyk

Muzeum Przyrodnicze Uniwersytetu Wrocławskiego
ul. Sienkiewicza 21, 50-335 Wrocław
e-mail: tadeusz.stawarczyk@uwr.edu.pl

Śląsk jako region ornitologiczny jak dotąd doczekał się niewielu opracowań zawierających kompletne zestawienie awifauny. Od czasów ostatniego pełnego zestawienia, jakim była monografia „Ptaki Śląska” (Dyrcz i in. 1991), minęło już 25 lat. W tym okresie skład awifauny podlegał dynamicznym zmianom. Ponadto, korekcie uległy również granice Śląskiego Regionu Ornitologicznego (Wuczyński i Kołodziejczyk 2013). Wiele z dawnych i współczesnych stwierdzeń rzadkości zostało poddanych rewizji (m.in. Komisja Faunistyczna 2005, 2014a). Niniejsze zestawienie zawiera podsumowanie stanu wiedzy o awifaunie Śląskiego Regionu Ornitologicznego (ŚRO), z uwzględnieniem najbardziej aktualnych ustaleń. Obecnie przyjęte granice Śląska jako regionu ornitologicznego różnią się w kilku miejscach w stosunku do granic stosowanych w minionych latach (Dyrcz

i in. 1991, Adamski i in. 1996). Główne zmiany polegały na wyłączeniu ze śląskiego regionu części Doliny Baryczy, znajdującej się w granicach województwa wielkopolskiego, oraz na przyłączeniu powiatów Zagłębia Dąbrowskiego. Szczegółowe informacje na temat obecnego przebiegu granic ŚRO są przedmiotem odrębnej publikacji (Wuczyński i Kołodziejczyk 2013).

W niniejszym zestawieniu wyodrębniono cztery okresy, dla których przeanalizowano charakter występowania poszczególnych gatunków na Śląsku. Poszczególne wydzielone okresy nie są równe czasowo, ale taki podział jest odzwierciedleniem rozwoju aktywności śląskich ornitologów. Początkowy okres badań ornitologicznych rozciąga się od przełomu XVI i XVII wieku, z którego pochodzą najstarsze informacje dotyczące ptaków spotykanych na Śląsku, do końca XIX wieku. Charakteryzuje się on

niewielką liczbą konkretnych danych faunistycznych, rozsianych w stosunkowo nielicznych publikacjach. Od początku XX wieku nastąpił intensywny rozwój śląskiej ornitologii, związany przede wszystkim z niemieckimi badaczami skupionymi w założonym w 1904 roku Verein Schlesische Ornithologen (Śląskim Towarzystwie Ornitologicznym). Znaczący jakościowy i ilościowy postęp wiedzy o awifaunie Śląska w pierwszej połowie XX wieku w stosunku do lat wcześniejszych uzasadnia wyodrębnienie tego okresu. W okresie tym dokonano też ważnego podsumowania stanu wiedzy o ptakach Śląska w monografii Paxa (1925). Trzeci okres obejmuje niecałe 40 lat, od 1951 do 1989, czyli od początku współczesnego okresu badań nad awifauną naszego regionu po ostatni rok, z którego informacje zostały opublikowane w monografii „Ptaki Śląska” (Dyrcz i in. 1991). Okres ostatni podsumowuje statusy poszczególnych gatunków od 1990 do końca 2014 roku. Zestawienie przygotowano, opierając się na analizie informacji zawartych w literaturze ornitologicznej. W największym stopniu korzystano z dawnych i współczesnych, podsumowujących opracowań ogólnokrajowych i regionalnych (Kollibay 1906, Pax 1925, Tomiałojć 1972, 1990, Dyrcz i in. 1991, Bednorz i in. 2000, Tomiałojć i Stawarczyk 2003). Dokładniejszej wiedzy o pewnych gatunkach dostarczyły osobne publikacje, stanowiące podsumowanie ich występowania w Polsce lub w jej części (oprócz cytowanych niżej także Stawarczyk 1984, Grabiński 1986, Czapulak 1992, Kuźniak i Pugacewicz 1992) oraz naj-

nowsze niepublikowane dane śląskich ornitologów. Informacje o gatunkach rzadkich zaczerpnięto z raportów Komisji Faunistycznej Sekcji Ornitologicznej PTZool., zawierających stwierdzenia z lat 1984–2014 (Komisja Faunistyczna 1986–2015), oraz z zestawień obserwacji faunistycznych, publikowanych od 1992 roku w czasopiśmie Ptaki Śląska (Obserwacje faunistyczne 1992–2015). Pełne zestawienie gatunków zaliczonych do awifauny Śląska zawiera tabela 2.

Do 1900 roku. W tym okresie na Śląsku stwierdzono 304 gatunki, w tym 198 lęgowych. Dziesięć gatunków odnotowano tylko w tym okresie: pustynnik (stwierdzany w latach 1863 i 1888), karliczka, hubara arabska (obserwowana do 1848), żwirowiec łąkowy (obserwacja z XVIII wieku), nawałnik burzowy (1821), orłosep (ok. 1885), sójka syberyjska (1824), wróbel skalny (do 1897), kalandra szara (do 1878) oraz drozd czek ciemny (do 1881). Problematyczny jest pojaw na Śląsku orłosepa, gdyż nie można ustalić, czy jego jedyne krajowe stwierdzenia dokonano w obecnych granicach regionu. Warto dodać, iż spośród wymienionych gatunków pustynnik, karliczka i wróbel skalny wyjątkowo gniazdowały na Śląsku, podobnie jak 7 dalszych, których lęgi stwierdzono jedynie w XIX w. Do tej grupy należą: strepet (jedyne lęg w 1876), dubelt, bekasik, czapla biała (lęg w 1863), orzeł przedni (do 1837), dzięcioł trójpalczasty (1896) i wodniczka (do 1894). W tym okresie zaczęły także gniazdowanie na Śląsku takie gatunki jak: nurogęś (od 1844), dziwonia (od 1850), kulczyk (od

1857), brzęczka (od 1890), strumieniówka (od 1826), kłaskawka (od lat 1870.) i kwiczoł (od lat 1820.). Warto również nadmienić, iż pod koniec XIX wieku odnotowano jedyny w regionie i w całym kraju lęg pary czarnowronów; w późniejszych latach gatunek ten był notowany jako lęgowy, lecz wyłącznie w parach mieszanych z wroną siwą. Znacznie trudniejsze jest ustalenie, które gatunki wzbogaciły awifaunę Śląska w czasach historycznych. Większość możliwych do określenia pierwszych dat pojawów poszczególnych gatunków w regionie świadczy raczej o początku badań ornitologicznych niż o realnym zasiedleniu (Endler i Scholz 1811, Gloger 1833, Homeyer 1863, Roedern w Bericht 1876, Floericke 1890, Kollibay 1906, Kayser 1917, Drescher 1925, Pax 1925, Martini 1926, Dyrz i in. 1991, Dyrz i in. 1991 za Saxenberg 1902, Hudeček 2004, Żurawlew i in. 2010, Hordowski 2014).

Lata 1901–1950. W pierwszej połowie XX wieku w regionie odnotowano występowanie 294 gatunków, z których 188 przystępowało do lęgów. Wyłącznie w tym okresie na Śląsku stwierdzono 5 gatunków: żurawia stepowego (1911), ścierwnika (1911), bielika wschodniego (jedyne pojaw w Polsce w 1943), świstunkę żółtawą (1913, 1927) oraz drozda rdzawego (1908). Intensywne badania ornitologów wykazały pojaw kolejnych 10 gatunków, będących nowymi dla regionu. Były to: gęś krótkodzioba (od 1941), flaming różowy (od 1905), sierpówka (od 1940), kamusznik (od 1913), wydrzyk wielki (od 1924), mewa sre-

brzysta (od 1922), rybitwa krótkodzioba (od 1920), rybitwa wielkodzioba (od 1948), rybitwa białoskrzydła (od 1903) i kurhannik (od 1939). Dla dwóch gatunków w omawianym półwieczu stwierdzono jedyne przypadki gniazdowania na Śląsku - były to puszczyk uralski (1909) i kobczyk (1904–1927). Warte wyróżnienia są również gatunki, dla których w omawianym okresie stwierdzono pierwsze przypadki lęgów w regionie. Należą tutaj wspomniana wyżej sierpówka (lęgowa od 1945), błotniak ląkowy (od 1904) oraz drożdżik (od 1926). Osobną kategorię stanowią ptaki, które w tym czasie przestały gniazdować na Śląsku, do której należy 7 gatunków: świstun (gniazdujący do 1936), kulon (do 1937), mornel (do lat 1940.), batalion (do lat 1930.), gadożer (do 1936), błotniak zbożowy (do 1927), uszatka błotna (do 1933). W tym okresie odnotowano ponadto ostatnie na Śląsku pojawy 6 gatunków: strepeta (do 1933), sępa kasztanowatego (do 1916/18), sowy jarzębatej (do 1927), syczka (do 1908), śnieżki (do 1912) oraz krzyżodzioba sosnowego (do 1929) (Kollibay 1906, 1910, 1915, Pax 1925, Martini 1926, Schlott 1926, Drescher 1927, Schlott 1928, 1933, Godyń 1935, Bodlée 1937, Niethammer 1938, Tautz 1940, Zebe 1942, Kramer i Sonnabend 1943, Fuchs 1944, Bielewicz 1949, Nowak 1958, Dyrz 1973 za Heyder 1961, Dyrz i in. 1991, Dyrz i in. 1991 za Natorp 1930, Dyrz i in. 1991 za Wirries 1949).

Lata 1951–1989. Przez niemal cztery dekady, zaliczone do trzeciego okresu, stwierdzono na Śląsku 319 gatunków,

w tym 195 gniazdujących. W tym okresie odnotowano 27 nowych gatunków dla regionu, spośród których poza omawianym przedziałem lat nie obserwowano siedmiu: brodziec piegowaty (1987), orzeł stepowy (1984), świergotek tajgowy (1978), osetnik (1975), cierlik (1981), trznadel czubaty (1976) i drozd rdzawogardły (1979). Oprócz wymienionych, awifaunę Śląska wzbogaciły w omawianym okresie: łabędź czarnodzioby (od 1970), bernikła rdzawoszyja (od 1979), bernikła kanadyjska (od 1963), czajka towarzyska (od 1976), biegus morski (od 1976), biegus długoskrzydły (od 1978), biegus płowy (od 1978), biegus arktyczny (od 1964), terekia (od 1978), mewa obrożna (od 1985), mewa czarnogłowa (od 1960), orlica (od 1978), mewa białogłowa (od 1977), rybitwa czubata (od 1978), rybitwa popielata (od 1977), rybitwa białowąsa (obserwowana od 1965, lęgowa od 1987), dzięcioł białoszyi (od 1983), trznadelek (od 1989), świstunka górską (od 1983) i wójcik (od 1978). Oprócz wspomnianej wyżej rybitwy białowąsiej odnotowano także pierwsze na Śląsku lęgi kolejnych gatunków: łabędzia krzykliwego (od 1983), gągoła (od 1976), kazarki (ptaki będące uciekinierami z ogrodu zoologicznego, lęgowe w latach 1988–1990), hełmiatki (od 1971), mewy siwej (od 1956), rybitwy białoskrzydłej (od 1985), czapli purpurowej (od 1956), dzięcioła białogrzbietego (1987) oraz wąsatki (od 1961). Natomiast dla czterech gatunków lęgi w omawianym okresie były ostatnimi w regionie; były to (oprócz wspomnianego wyżej dzięcioła białogrzbietego): drop (do przełomu lat

1960/1970.), kraska (do 1982), dzierzba czarnoczelna (do 1968) i dzierzba rudogłowa (do 1980). Ostatni z wymienionych gatunków wkrótce po zaprzestaniu gniazdowania całkowicie przestał pojawiać się na Śląsku (ostatnia obserwacja w 1983). Warto również wspomnieć o gatunkach, których pojawy odnotowano na Śląsku po co najmniej pięćdziesięcioletniej przerwie. Do tej grupy należą: kulik cienkodzioby, brodziec pławny, płatkonóg płaskodzioby, rybitwa krótkodzioba, rybitwa białoskrzydła, pelikan różowy, czapla nadobna, orzełek, sóweczka, sowa śnieżna, żońna, raróg, białozór, czeczotka tundrowa, krzyżodziób modrzewiowy, pomurnik i drozd czarnogardły. Trzy kolejne gatunki, rybitwa białoczelna, czarnowron i czeczotka, po ponad półwiecznej przerwie, powróciły na Śląsk jako gatunki lęgowe (Łukaszewicz 1957, Witkowski 1957, Schmidt 1964, Tomiałojć 1964, Danecki 1965, Witkowski 1965, Tomiałojć 1967, 1972, Bereszyński i Kaczmarkowski 1974, Stawarczyk 1977, Grabiński i in. 1979, Grabiński i Stawarczyk 1979, 1980, Lontkowski 1980, Stawarczyk 1980, Stawarczyk i Grabiński 1980, Wesołowski 1980, Borowiec i Tarnawski 1982, Witkowski 1982, Cisakowski 1984, Bobrowicz i in. 1986, Krotoski 1986, Dyrzcz 1987, Mol i Oleksik 1987, Drazny 1988, Oleksik i Mol 1988, Ostański 1988, 1989, Tomiałojć 1990, Drazny i in. 1991, Dyrzcz i in. 1991, Stawarczyk 1991, Szlama 1991, Tomiałojć i Stawarczyk 2003, Ławicki 2008, Profus i Matysiak 2009, Żurawlew i in. 2010, Ławicki i Stawarczyk 2011).

Lata 1990–2014. W czasach najnowszych na Śląsku odnotowano występowanie 342 gatunków, spośród których 207 zakładało w regionie gniazda. Do awifauny Śląska przybyło w tym okresie 30 gatunków: sterniczka jamajska (od 2005), sterniczka (od 1990), czerniczka (od 1995), cyranka modroskrzydła (2001), cyraneczka karolińska (2012), jerzyk alpejski (2005), sieweczka morska (2008), sieweczka pustynna (2005), biegus wielki (2001), brodziec plamisty (od 1999), brodziec żółtonogi (2013), żwirowiec stepowy (od 1990), mewa delawarska (od 2007), mewa błada (od 1995), mewa polarna (od 2012), rybitwa różowa (2013), nur białodzioby (od 2008), nawałnik duży (1993), pelikan kędzierzawy (od 2006), czapla złotawa (od 2000), puszczyk mszarny (2008), sokół skalny (2002), świergotek nadmorski (od 1992), zaganiacz mały (2014), tamaryszka (2007), zaroślówka (2014), jaskółka rudawa (2007) oraz świstunka iberyjska (2012); ponadto na listę awifauny Śląska trafiły notowane wcześniej jako uciekinierzy z niewoli gęsiówka egipska i mandarynka. Jako lęgowe po raz pierwszy na Śląsku odnotowano dalszych 16 gatunków: gęsiówkę egipską (dziko gniazdujące od 2007 ptaki pochodzące zapewne z hodowli), ohara (od 1990), mandarynkę (2008), szczydląka (od 1996), szablodzioba (od 2002), łączaka (od 2011), mewę czarnogłową (od 1991), mewę żółtonogą (od 2011), mewę srebrzystą (od 2006), mewę romańską (od 1998), mewę białogłową (pierwszy pewny lęg w 2000, choć jest niemal pewne, iż gniazdowała już od połowy lat 1990.), czaplę nadobną (2012),

dzięcioła białoszyjnego (od 1991), raroga (1998), pliszkę cytrynową (od 1997) oraz wójcika (2002). Kilka gatunków odnotowano ponownie po ponad 50-letniej przerwie: lodowiec, kormoran mały, puszczyk uralski, łuskowiec, pasterz, nagórnik i drozd oliwkowy, zaś po długiej przerwie jako gatunek lęgowy powróciła żońna. W odniesieniu do trzech gatunków – rożeńca, kulika wielkiego i rycyka – wielce prawdopodobny jest trwały zanik ich śląskich populacji lęgowych mimo stosunkowo niedługiego czasu, jaki upłynął od ostatnich odnotowanych lęgów (Dyrzc i Kołodziejczyk 1991, Guziak i Stawarczyk 1992, Kołodziejczyk i Stawarczyk 1992, Komisja Faunistyczna 1992, 2006, 2009, 2014a, 2015, Kościelny i Belik 1992, Lorek i Durczyńska 1992, Czapulak i Zalisz 1994, Martini i Martini 1994, Stajszczyk 1994, Witkowski i in. 1995, Andrzejczyk i Stajszczyk 1996, Pawlik i Rojek 1996, Kuźniak i in. 1997, Pola i in. 1998, Wojciechowski 1998, Stawarczyk 2000, Betleja i in. 2002, Dyrzc 2002, Henel i in. 2002, Kołodziejczyk i Pola 2002, Tomiałojć i Stawarczyk 2003, Zarzycki 2006, Czechowski 2007, Rubacha i Krystek 2007, Kąkol i Stajszczyk 2008, Ochmann i in. 2008, Rojek i Stajszczyk 2008, Tomasik i Czyż 2008, Beuch 2011, Ławicki i Wylegała 2011, Maszkało i Pietkiewicz 2011, Stasiak 2011, Betleja i in. 2012, Dobrowolska-Martini 2012, Kołodziejczyk i Szymczak 2012, Zawadzki i in. 2012, Chrzęścik i in. 2013, Dec i Stajszczyk 2013, Gramsz 2013, Nagler 2014, Orłowski i Kołodziejczyk 2014, Wasińska i in. 2015).

Rycina 1. Rycina przedstawiająca okaz zwirowca łąkowego *Glareola pratincola*, zdobyty w XVIII wieku pod Sycowem, stanowiący jedyny w historii dowód na pojawianie się gatunku na Śląsku (za Endler i Scholz 1811)

Figure 1. A drawing showing an individual of the Collared Pratincole obtained in the 18th century near Syców, the only evidence for occurrence of this species in Silesia

Fot. 1. Pierwsza na Śląsku sieweczka morska *Charadrius alexandrinus*, obserwowana w czerwcu 2008 pod Roszkowem w Dolinie Górnej Odry (fot. J. Betleja)

Photo 1. The first Silesian Kentish Plover recorded in June 2008 in Roszków, Upper Odra Valley

Podsumowanie. Do roku 2014 na obszarze Śląskiego Regionu Ornitologicznego stwierdzono łącznie 376 gatunków ptaków z kategorii A, B i C (ptaki pojawiające się na Śląsku jako dzikie bądź pochodzące z populacji introdukowanych, lecz obecnie rozmnażające się na wolności). W awifaunie Śląska do kategorii najrzadziej stwierdzanych (1–5 pojawów) należy 57 gatunków, z czego 28 stwierdzonych było jeden raz (cyranka modroskrzydła, cyraneczka karolińska, jerzyk alpejski, żuraw stepowy, sieweczka morska, sieweczka pustynna, biegus wielki, brodziec żółtonogi, brodziec piegowaty, zwirowiec łąkowy, rybitwa różowa, nawałnik burzowy, nawałnik duży, ścierwnik, orzeł stepowy, bielik wschodni, puszczyk mszarny, sokół skalny, sójka syberyjska, świergotek tajgowy, osetnik, cierlik, trznadel czubaty, tamaryszka, zaganiacz mały, świstunka iberyjska, drozd rdzawy, drozd rdzawogardły). Wśród najrzadszych gości w regionie na szczególną uwagę zasługuje stwierdzony dwukrotnie na Śląsku (w latach 1883 i 1978) kulik cienkodzioby – gatunek obecnie być może już wymarły (Stawarczyk i Grabiński 1980, Dyrz i in. 1991 za Woite 1901, BirdLife International 2015).

Spośród gatunków zaliczanych do awifauny regionu 232 bardziej lub mniej regularnie gniazdowały na Śląsku. Z omawianej grupy ptaków status lęgowy 56 gatunków nigdy w historii regionalnych badań ornitologicznych nie wyszedł poza kategorię „lęgowe do 50 par lub gniazdujący nieregularnie”. W odniesieniu do jedenastu z nich pewne lęgi na Śląsku notowano tylko raz; były to: mandarynka, pustynnik, strepet, czapla biała, czapla

nadobna, puszczyk uralski, dzięcioł biało-grzbiety, dzięcioł trójpalczasty, raróg, wróbel skalny oraz wójcik. Ptaki stwierdzone jako lęgowe po 2010 określono jako gniazdujące obecnie na Śląsku. Do tej grupy należy 198 gatunków.

W tabeli 1 przedstawiono porównanie liczby gatunków stwierdzonych oraz lęgowych w całej historii badań ornitologicznych na Śląsku oraz w czterech wyodrębnionych powyżej okresach.

Wśród ptaków notowanych na Śląsku od XIX wieku, 25 gatunków dawniej określanymi jako zalatujące, wspólnie występuje w regionie regularnie. Trudno jednak ocenić, w jakim stopniu był to realny wzrost liczby pojawów, a w jakim był efektem lepszej ich wykrywalności przez obserwatorów. Odwrotną sytuację odnotowano w przypadku tylko jednego gatunku, górniczka, który w XXI wieku stał się gatunkiem rzadko zalatującym. Należy również wspomnieć o gatunkach, których obecny status na Śląsku budzi pewne wątpliwości. Sieweczka obrożna prawdopodobnie sporadycznie gniazduje w regionie, lecz z ostatnich lat brak jest stwierdzeń pewnych lęgów. W obecnej dekadzie wykryto regularne występowanie i gniazdowanie dzięcioła trójpalczastego i wójcika po czeskiej stronie Karkonoszy (Flousek i in. 2015), co sugeruje, że gniazdowanie (w przypadku wójcika) lub chociaż pojawy (w przypadku dzięcioła trójpalczastego) na Śląsku mogą być częstsze, niż by to wynikało z dostępnych danych. Na występowanie w regionie wymienionych gatunków warto zwrócić w najbliższych latach szczególną uwagę.

Tabela 1. Porównanie liczby gatunków (wszystkich stwierdzonych i lęgowych) na Śląsku w czterech wyodrębnionych okresach oraz w całej historii regionalnych badań ornitologicznych

Table 1. Comparison of species number (all recorded and breeding ones) in Silesia in the four distinguished periods and the whole period of regional ornithological research

Okres Period	Liczba gatunków stwierdzonych Number of recorded species	Liczba gatunków lęgowych Number of breeding species
do 1900	304	198
1901-1950	294	188
1951-1989	319	195
1990-2014	340	207
łącznie	376	232

Tabela 2. Lista gatunków zaliczonych do awifauny Śląska według stanu na 31.12.2014. L – lęgowy regularnie w liczbie powyżej 50 par, I – lęgowy do 50 par lub gniazdujący nieregularnie, P – przelotny (pojawiający się regularnie), Z – zalatujący (pojawiający się nieregularnie, powyżej 5 stwierdzeń), z – zalatujący wyjątkowo (do 5 stwierdzeń), [] – pojaw uznany za nienaturalny (kategoria D i E), l.stw – liczba stwierdzeń, n+ – liczba możliwa do ustalenia od daty granicznej (¹ po 1900, ² po 1950, ³ po 1989), litera „c” przed liczbą oznacza wartość przybliżoną

Table 2. A complete list of bird species recorded in Silesia (made on 31.12.2014). L – common breeder, more than 50 pairs, I – scarce breeder, up to 50 pairs or breeding irregularly, P – regularly observed passage migrant, Z – scarce visitor (more than 5 records), z – rare visitor (up to 5 records), [] – birds of captive origin (D and E), l.stw – number of records, n+ – numbers can be estimated only after the year (¹ 1900, ² 1950, ³ 1989), „c” - approximate value

Lp.	nazwa polska Polish name	nazwa naukowa scientific name	do 1900	1901- 1950	1951- 1989	1990- 2014	l. stw.
1	sterniczka jamajska	<i>Oxyura jamaicensis</i>				Z	7
2	sterniczka	<i>Oxyura leucocephala</i>				z	3
3	łąbędz niemy	<i>Cygnus olor</i>	I P	I P	L	L	
4	łąbędz czarnodzioby	<i>Cygnus columbianus</i>			P	P	
5	łąbędz krzykliwy	<i>Cygnus cygnus</i>	P	P	I P	I	
6	bernikla obrożna	<i>Branta bernicla</i>	Z	Z	Z	Z	c62
7	bernikla białolica	<i>Branta leucopsis</i>	z	z	Z	P	
8	bernikla rdzawoszyja	<i>Branta ruficollis</i>			z	P	
9	bernikla kanadyjska	<i>Branta canadensis</i>			Z	Z	65

10	gęgawa	<i>Anser anser</i>	L	L	L	L	
11	gęś zbożowa	<i>Anser fabalis</i>	P	P	P	P	
12	gęś krótkodzioba	<i>Anser brachyrhynchus</i>		z	z	P	
13	gęś białoczarna	<i>Anser albifrons</i>	Z	Z	P	P	
14	gęś mała	<i>Anser erythropus</i>	z	z	Z	P	
15	łodówka	<i>Clangula hyemalis</i>	z	z	P	P	
16	edredon	<i>Somateria mollissima</i>	z	z	Z	Z	62
17	uhla	<i>Melanitta fusca</i>	Z	Z	P	P	
18	markaczka	<i>Melanitta nigra</i>	Z	z	P	P	
19	gągoł	<i>Bucephala clangula</i>	P	P	IP	L	
20	bielaczek	<i>Mergellus albellus</i>	P	P	P	P	
21	nurogęś	<i>Mergus merganser</i>	IP	IP	IP	L	
22	szlachar	<i>Mergus serrator</i>	Z	Z	P	P	
23	gęsiówka egipska	<i>Alopochen aegyptiaca</i>	[z]	[z]	[z]	IZ	
24	ohar	<i>Tadorna tadorna</i>	Z	Z	P	IP	
25	kazarka rdzawa	<i>Tadorna ferruginea</i>	z	z	[!] Z	[!] Z	
26	hełmiatka	<i>Netta rufina</i>	z	z	IP	I	
27	głowienka	<i>Aythya ferina</i>	L	L	L	L	
28	podgorzałka	<i>Aythya nyroca</i>	L	L	L	I	
29	czerniczka	<i>Aythya collaris</i>				z	4
30	czernica	<i>Aythya fuligula</i>	P	IP	L	L	
31	ogorzałka	<i>Aythya marila</i>	P	P	P	P	
32	cyranka	<i>Anas querquedula</i>	L	L	L	L	
33	płaskonos	<i>Anas clypeata</i>	L	L	L	I	
34	cyranka modroskrzydła	<i>Anas discors</i>				z	1
35	krakwa	<i>Anas strepera</i>	L	L	L	L	
36	świstun	<i>Anas penelope</i>	IP	IP	P	P	
37	krzyżówka	<i>Anas platyrhynchos</i>	L	L	L	L	
38	rożeniec	<i>Anas acuta</i>	I	I	IP	IP	
39	cyraneczka	<i>Anas crecca</i>	L	L	L	I	
40	cyraneczka karolińska	<i>Anas carolinensis</i>				z	1
41	mandarynka	<i>Aix galericulata</i>			[Z]	IZ	

42	przepiórka	<i>Coturnix coturnix</i>	L	L	L	L	
43	bażant	<i>Phasianus colchicus</i>	L	L	L	L	
44	kuropatwa	<i>Perdix perdix</i>	L	L	L	L	
45	jarząbek	<i>Tetrastes bonasia</i>	L	L	L	L	
46	głuszec	<i>Tetrao urogallus</i>	L	L	I	I	
47	cietrzew	<i>Tetrao tetrix</i>	L	L	L	L	
48	flaming różowy	<i>Phoenicopterus roseus</i>		Z	z	z	14
49	perkozek	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	L	L	L	L	
50	perkoz rdzawoszyi	<i>Podiceps grisegena</i>	L	L	L	L	
51	perkoz dwuczuby	<i>Podiceps cristatus</i>	L	L	L	L	
52	perkoz rogaty	<i>Podiceps auritus</i>	z	z	P	P	
53	zausznik	<i>Podiceps nigricollis</i>	L	L	L	L	
54	gołąb miejski	<i>Columba livia f. urbana</i>	L	L	L	L	
55	siniak	<i>Columba oenas</i>	L	L	L	L	
56	grzywacz	<i>Columba palumbus</i>	L	L	L	L	
57	turkawka	<i>Streptopelia turtur</i>	L	L	L	L	
58	sierpówka	<i>Streptopelia decaocto</i>		I Z	L	L	
59	pustynn timer	<i>Syrrhaptes paradoxus</i>	I Z				72
60	lelek	<i>Caprimulgus europaeus</i>	L	L	L	L	
61	jerzyk alpejski	<i>Tachymarptis melba</i>				z	1
62	jerzyk	<i>Apus apus</i>	L	L	L	L	
63	kukułka	<i>Cuculus canorus</i>	L	L	L	L	
64	wodnik	<i>Rallus aquaticus</i>	L	L	L	L	
65	derkacz	<i>Crex crex</i>	L	L	L	L	
66	kropiatka	<i>Porzana porzana</i>	L	L	I	L	
67	zielonka	<i>Porzana parva</i>	L	L	L	L	
68	karliczka	<i>Porzana pusilla</i>	I Z				c6
69	kokoszka	<i>Gallinula chloropus</i>	L	L	L	L	
70	łyśka	<i>Fulica atra</i>	L	L	L	L	
71	żuraw stepowy	<i>Grus virgo</i>		z			1
72	żuraw	<i>Grus grus</i>	L	L	L	L	
73	strepet	<i>Tetrax tetrax</i>	I Z	Z			c27

74	drop	<i>Otis tarda</i>	L	L	l z	z	n + 2 ³
75	hubara arabska	<i>Chlamydotis macqueenii</i>	z				3
76	kulon	<i>Burhinus oedicnemus</i>	L	L	Z	z	n + 10 ²
77	ostrzygojad	<i>Haematopus ostralegus</i>	Z	Z	Z	Z	
78	szczudłak	<i>Himantopus himantopus</i>	z	z	z	l Z	61
79	szablodziób	<i>Recurvirostra avosetta</i>	z	z	Z	l Z	101
80	siewnica	<i>Pluvialis squatarola</i>	P	P	P	P	
81	siewka złota	<i>Pluvialis apricaria</i>	P	P	P	P	
82	mornel	<i>Charadrius morinellus</i>	l	l z	z	Z	n + 21 ²
83	sieweczka obroźna	<i>Charadrius hiaticula</i>	Z	P	l P	l P	
84	sieweczka rzeczna	<i>Charadrius dubius</i>	L	L	L	L	
85	sieweczka morska	<i>Charadrius alexandrinus</i>				z	1
86	sieweczka pustynna	<i>Charadrius leschenaultii</i>				z	1
87	czajka	<i>Vanellus vanellus</i>	L	L	L	L	
88	czajka towarzyska	<i>Vanellus gregarius</i>			z	Z	16
89	kulik mniejszy	<i>Numenius phaeopus</i>	Z	z	P	P	
90	kulik cienkodzioby	<i>Numenius tenuirostris</i>	z		z		2
91	kulik wielki	<i>Numenius arquata</i>	L	L	l	l P	
92	szlamnik	<i>Limosa lapponica</i>	Z	z	P	P	
93	rycyk	<i>Limosa limosa</i>	L	L	L	l P	
94	kamusznik	<i>Arenaria interpres</i>		z	P	P	
95	biegus wielki	<i>Calidris tenuirostris</i>				z	1
96	biegus rdzawy	<i>Calidris canutus</i>	z		P	P	
97	batalion	<i>Calidris pugnax</i>	l	l P	P	P	
98	biegus płaskodzioby	<i>Calidris falcinellus</i>	z	z	P	P	
99	biegus krzywodzioby	<i>Calidris ferruginea</i>	P	P	P	P	
100	biegus mały	<i>Calidris temminckii</i>	P	P	P	P	
101	piaskowiec	<i>Calidris alba</i>	z	z	P	P	
102	biegus zmienny	<i>Calidris alpina</i>	P	P	P	P	
103	biegus morski	<i>Calidris maritima</i>			z	z	2
104	biegus długoskrzydły	<i>Calidris bairdii</i>			z	z	2
105	biegus malutki	<i>Calidris minuta</i>	P	P	P	P	

106	biegus płowy	<i>Calidris subruficollis</i>			Z	Z	14
107	biegus arktyczny	<i>Calidris melanotos</i>			Z	Z	45
108	słonka	<i>Scolopax rusticola</i>	L	L	L	L	
109	dubelt	<i>Gallinago media</i>	l P	Z	Z	Z	n + 64 ²
110	kszyk	<i>Gallinago gallinago</i>	L	L	L	L	
111	bekasik	<i>Lymnocyptes minimus</i>	l P	P	P	P	
112	terekia	<i>Xenus cinereus</i>			z	Z	14
113	brodziec piskliwy	<i>Actitis hypoleucos</i>	L	L	L	L	
114	brodziec plamisty	<i>Actitis macularius</i>				z	3
115	samotnik	<i>Tringa ochropus</i>	L	L	L	L	
116	brodziec żółtonogi	<i>Tringa flavipes</i>				z	1
117	brodziec śniady	<i>Tringa erythropus</i>	P	P	P	P	
118	kwokacz	<i>Tringa nebularia</i>	P	P	P	P	
119	brodziec piegowaty	<i>Tringa melanoleuca</i>			z		1
120	krwawodziób	<i>Tringa totanus</i>	L	L	L	L	
121	łęczak	<i>Tringa glareola</i>	P	P	P	l P	
122	brodziec pławny	<i>Tringa stagnatilis</i>	z		Z	P	
123	płatkonóg sztydłodzioby	<i>Phalaropus lobatus</i>	z	z	P	P	
124	płatkonóg płaskodzioby	<i>Phalaropus fulicarius</i>	z		z	Z	25
125	żwirowiec łąkowy	<i>Glareola pratincola</i>	z				1
126	żwirowiec stepowy	<i>Glareola nordmanni</i>				Z	6
127	wydrzyk długosterny	<i>Stercorarius longicaudus</i>	z	z	z	Z	28
128	wydrzyk ostrosterny	<i>Stercorarius parasiticus</i>	Z	Z	Z	Z	102
129	wydrzyk tęposterny	<i>Stercorarius pomarinus</i>	Z	Z	z	Z	32
130	wydrzyk wielki	<i>Stercorarius skua</i>		z	z		5
131	mewa obroźna	<i>Xema sabini</i>			z	z	4
132	mewa trójpalczasta	<i>Rissa tridactyla</i>	z	Z	Z	Z	89
133	śmieszka	<i>Chr. ridibundus</i>	L	L	L	L	
134	mewa mała	<i>Hydrocoloeus minutus</i>	z	Z	P	P	
135	mewa czarnogłowa	<i>Larus melanocephalus</i>			Z	l P	
136	orlica	<i>Larus ichthyaetus</i>			z	Z	32
137	mewa siwa	<i>Larus canus</i>	z	Z	l P	l	

138	mewa delawarska	<i>Larus delawarensis</i>				z	2
139	mewa żółtonoga	<i>Larus fuscus</i>	Z	Z	P	IP	
140	mewa srebrzysta	<i>Larus argentatus</i>		z	P	IP	
141	mewa romańska	<i>Larus michahellis</i>				IP	
142	mewa białogłowa	<i>Larus cachinnans</i>			Z	LP	
143	mewa błada	<i>Larus hyperboreus</i>				z	4
144	mewa polarna	<i>Larus glaucoides</i>				z	2
145	mewa siodłata	<i>Larus marinus</i>	z	z	z	Z	
146	rybitwa krótkodzioba	<i>Gelochelidon nilotica</i>		z	z	Z	8
147	rybitwa wielkodzioba	<i>Hydroprogne caspia</i>		z	P	P	
148	rybitwa czubata	<i>Sterna sandvicensis</i>			z	Z	11
149	rybitwa różowa	<i>Sterna dougallii</i>				z	1
150	rybitwa rzeczna	<i>Sterna hirundo</i>	L	L	L	L	
151	rybitwa popielata	<i>Sterna paradisaea</i>			z	Z	10
152	rybitwa białoczelna	<i>Sternula albifrons</i>	L	IP	IP	I	
153	rybitwa białowąsa	<i>Chlidonias hybrida</i>			IZ	L	
154	rybitwa czarna	<i>Chlidonias niger</i>	L	L	L	L	
155	rybitwa białoskrzydła	<i>Chlidonias leucopterus</i>		z	IP	IP	
156	nur rdzawoszyi	<i>Gavia stellata</i>	P	P	P	P	
157	nur czarnoszyi	<i>Gavia arctica</i>	P	P	P	P	
158	lodowiec	<i>Gavia immer</i>	Z	z		Z	18
159	nur białodzioby	<i>Gavia adamsii</i>				z	3
160	nawałnik burzowy	<i>Hydrobates pelagicus</i>	z				1
161	nawałnik duży	<i>Oceanodroma leucorhoa</i>				z	1
162	bocian czarny	<i>Ciconia nigra</i>	L	I	L	L	
163	bocian biały	<i>Ciconia ciconia</i>	L	L	L	L	
164	pelikan różowy	<i>Pelecanus onocrotalus</i>	Z		Z	Z	22
165	pelikan kędzierzawy	<i>Pelecanus crispus</i>				z	2
166	bąk	<i>Botaurus stellaris</i>	L	L	L	L	
167	bączek	<i>Ixobrychus minutus</i>	L	L	L	L	
168	ślepowron	<i>Nycticorax nycticorax</i>	IZ	IZ	IP	L	
169	czapla modronosa	<i>Ardeola ralloides</i>	z	z	Z	Z	21

170	czapla złotawa	<i>Bubulcus ibis</i>				Z	6
171	czapla siwa	<i>Ardea cinerea</i>	L	L	L	L	
172	czapla purpurowa	<i>Ardea purpurea</i>	Z	Z	IZ	IZ	
173	czapla biała	<i>Ardea alba</i>	IZ	z	Z	P	
174	czapla nadobna	<i>Egretta garzetta</i>	z		Z	IZ	
175	warzęcha	<i>Platalea leucorodia</i>	z	z	z	Z	46
176	ibis kasztanowaty	<i>Plegadis falcinellus</i>	Z		z	Z	19
177	kormoran mały	<i>Phalacrocorax pygmeus</i>	z			Z	45
178	kormoran	<i>Phalacrocorax carbo</i>	IP	P	IP	L	
179	rybołów	<i>Pandion haliaetus</i>	P	IP	IP	IP	
180	trzmelojad	<i>Pernis apivorus</i>	L	L	L	L	
181	orłosęp	<i>Gypaetus barbatus</i>	z				0-1
182	ścierwnik	<i>Neophron percnopterus</i>		z			1
183	gadożer	<i>Circus gallicus</i>	IZ	IZ	Z	Z	n + 21 ²
184	sęp płowy	<i>Gyps fulvus</i>	z	z	z	z	12
185	sęp kasztanowaty	<i>Aegypius monachus</i>	z	z			4
186	orlik krzykliwy	<i>Clanga pomarina</i>	I	I	IP	I	
187	orlik grubodzioby	<i>Clanga clanga</i>	Z	Z	z	Z	28
188	orzeł stepowy	<i>Aquila nipalensis</i>			z		1
189	orzeł cesarski	<i>Aquila heliaca</i>	z	z	z	Z	10
190	orzeł przedni	<i>Aquila chrysaetos</i>	IP	P	Z	Z	
191	orzełek	<i>Hieraetus pennatus</i>	z		z	Z	18
192	błotniak stawowy	<i>Circus aeruginosus</i>	L	L	L	L	
193	błotniak zbożowy	<i>Circus cyaneus</i>	IP	IP	P	P	
194	błotniak stepowy	<i>Circus macrourus</i>	Z	Z	z	Z	n + 31 ²
195	błotniak łąkowy	<i>Circus pygargus</i>	P	IP	IP	IP	
196	krogulec	<i>Accipiter nisus</i>	L	L	L	L	
197	jastrząb	<i>Accipiter gentilis</i>	L	L	L	L	
198	bielik wschodni	<i>Haliaeetus leucoryphus</i>		z			1
199	bielik	<i>Haliaeetus albicilla</i>	IP	P	IP	L	
200	kania ruda	<i>Milvus milvus</i>	L	IP	I	L	
201	kania czarna	<i>Milvus migrans</i>	L	L	L	L	

202	myszolów włochaty	<i>Buteo lagopus</i>	P	P	P	P	
203	myszolów	<i>Buteo buteo</i>	L	L	L	L	
204	kurhannik	<i>Buteo rufinus</i>		z	z	Z	31
205	płomykówka	<i>Tyto alba</i>	L	L	L	L	
206	sowa jarzębata	<i>Surnia ulula</i>	Z	z			n + 4 ¹
207	sóweczka	<i>Glaucidium passerinum</i>	I		z	L	
208	pójdźka	<i>Athene noctua</i>	L	L	L	L	
209	włochatka	<i>Aegolius funereus</i>	L	L	I	L	
210	syczek	<i>Otus scops</i>	z	z			6
211	uszatka	<i>Asio otus</i>	L	L	L	L	
212	uszatka błotna	<i>Asio flammeus</i>	IP	IP	P	P	
213	puszczyk	<i>Strix aluco</i>	L	L	L	L	
214	puszczyk uralski	<i>Strix uralensis</i>	z	Iz		Z	9
215	puszczyk mszarny	<i>Strix nebulosa</i>				z	1
216	sowa śnieżna	<i>Bubo scandiacus</i>	Z	Z	z	z	n + 10 ¹
217	puchacz	<i>Bubo bubo</i>	L	I	I	I	
218	dudek	<i>Upupa epops</i>	L	L	L	L	
219	krętogłów	<i>Jynx torquilla</i>	L	L	L	L	
220	dzięcioł zielonosiwy	<i>Picus canus</i>	L	L	L	L	
221	dzięcioł zielony	<i>Picus viridis</i>	L	L	L	L	
222	dzięcioł czarny	<i>Dryocopus martius</i>	L	L	L	L	
223	dzięcioł duży	<i>Dendrocopos major</i>	L	L	L	L	
224	dzięcioł białoszyi	<i>Dendrocopos syriacus</i>			Z	Iz	
225	dzięcioł średni	<i>Dendrocopos medius</i>	L	L	L	L	
226	dzięcioł biało-grzbiety	<i>Dendrocopos leucotos</i>	Z	Z	Iz	Z	n + 22 ²
227	dzięciołek	<i>Dendrocopos minor</i>	L	L	L	L	
228	dzięcioł trójpalczasty	<i>Picoides tridactylus</i>	Iz	z	Z	z	28
229	żołna	<i>Merops apiaster</i>	Iz		z	IP	
230	kraska	<i>Coracias garrulus</i>	L	L	IP	z	n + 4 ³
231	zimirdek	<i>Alcedo atthis</i>	L	L	L	L	
232	pustułka	<i>Falco tinnunculus</i>	L	L	L	L	

233	kobczyk	<i>Falco vespertinus</i>	Z	IZ	Z	P	
234	drzemlik	<i>Falco columbarius</i>	P	P	P	P	
235	kobuz	<i>Falco subbuteo</i>	L	L	L	L	
236	sokół skalny	<i>Falco eleonora</i>				z	1
237	raróg	<i>Falco cherrug</i>	z	z	Z	IZ	46
238	białozór	<i>Falco rusticolus</i>	z		z		2
239	sokół wędrowny	<i>Falco peregrinus</i>	L	I	IP	IP	
240	wilga	<i>Oriolus oriolus</i>	L	L	L	L	
241	gąsior	<i>Lanius collurio</i>	L	L	L	L	
242	dzierzba czarnoczelna	<i>Lanius minor</i>	L	IP	Iz	z	n + 10 ²
243	srokosz	<i>Lanius excubitor</i>	L	L	L	L	
244	dzierzba rudogłowa	<i>Lanius senator</i>	L	IZ	IZ		
245	sójka syberyjska	<i>Perisoreus infaustus</i>	z				1
246	sójka	<i>Garrulus glandarius</i>	L	L	L	L	
247	sroka	<i>Pica pica</i>	L	L	L	L	
248	orzechówka	<i>Nucifraga caryocatactes</i>	L	L	L	L	
249	kawka	<i>Corvus monedula</i>	L	L	L	L	
250	gawron	<i>Corvus frugilegus</i>	L	L	L	L	
251	kruk	<i>Corvus corax</i>	L	Z	L	L	
252	czarnowron	<i>Corvus corone</i>	IZ	Z	IZ	IZ	
253	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	L	L	L	L	
254	płochacz halny	<i>Prunella collaris</i>	I	I	I	I	
255	pokrzywnica	<i>Prunella modularis</i>	L	L	L	L	
256	wróbel	<i>Passer domesticus</i>	L	L	L	L	
257	mazurek	<i>Passer montanus</i>	L	L	L	L	
258	wróbel skalny	<i>Petronia petronia</i>	Iz				3
259	śnieżka	<i>Montifringilla nivalis</i>	z	z			2
260	świergotek drzewny	<i>Anthus trivialis</i>	L	L	L	L	
261	świergotek tajgowy	<i>Anthus hodgsoni</i>			z		1
262	św. rdzawogardły	<i>Anthus cervinus</i>	Z	P	P	P	
263	świergotek łąkowy	<i>Anthus pratensis</i>	L	L	L	L	
264	siwerniak	<i>Anthus spinoletta</i>	L	L	L	I	

265	świergotek nadmorski	<i>Anthus petrosus</i>				Z	8
266	świergotek polny	<i>Anthus campestris</i>	L	L	L	L	
267	pliszka żółta	<i>Motacilla flava</i>	L	L	L	L	
268	pliszka górską	<i>Motacilla cinerea</i>	L	L	L	L	
269	pliszka cytrynowa	<i>Motacilla citreola</i>	z	z	z	l Z	c68
270	pliszka siwa	<i>Motacilla alba</i>	L	L	L	L	
271	zięba	<i>Fringilla coelebs</i>	L	L	L	L	
272	jer	<i>Fringilla montifringilla</i>	P	P	P	P	
273	grubodziób	<i>C. coccothraustes</i>	L	L	L	L	
274	dziwonia	<i>Erythrura erythrura</i>	l Z	l P	L	L	
275	łuskowiec	<i>Pinicola enucleator</i>	Z	z		z	n + 3 ¹
276	gil	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	L	L	L	L	
277	dzwonec	<i>Chloris chloris</i>	L	L	L	L	
278	makolągwa	<i>Linaria cannabina</i>	L	L	L	L	
279	rzepołuch	<i>Linaria flavirostris</i>	Z	P	P	P	
280	czeczotka	<i>Acanthis flammea</i>	l P	P	l P	L	
281	czeczotka tundrowa	<i>Acanthis hornemanni</i>	z	z	z	z	9
282	krzyżodziób sosnowy	<i>Loxia pytyopsittacus</i>	z	z			2
283	krzyżodziób świerkowy	<i>Loxia curvirostra</i>	L	L	L	L	
284	k. modrzewiowy	<i>Loxia leucoptera</i>	Z	z	z		n + 2 ¹
285	szczygieł	<i>Carduelis carduelis</i>	L	L	L	L	
286	osetnik	<i>Carduelis citrinella</i>			z		1
287	kulczyk	<i>Serinus serinus</i>	L P	L	L	L	
288	czyż	<i>Spinus spinus</i>	L	L	L	L	
289	poławierka	<i>Calcarius lapponicus</i>	z	z	Z	Z	28
290	śnieguła	<i>Plectrophenax nivalis</i>	P	P	P	P	
291	potrzyszcz	<i>Emberiza calandra</i>	L	L	L	L	
292	ortolan	<i>Emberiza hortulana</i>	L	L	L	L	
293	cierlik	<i>Emberiza cirrus</i>			z		1
294	trznadel	<i>Emberiza citrinella</i>	L	L	L	L	
295	potrzos	<i>Emberiza schoeniclus</i>	L	L	L	L	
296	trznadel czubaty	<i>Emberiza rustica</i>			z		1

297	trznadelek	<i>Emberiza pusilla</i>			z	z	2
298	sosnowka	<i>Periparus ater</i>	L	L	L	L	
299	czubotka	<i>Lophophanes cristatus</i>	L	L	L	L	
300	sikora uboga	<i>Poecile palustris</i>	L	L	L	L	
301	czarnogłówka	<i>Poecile montanus</i>	L	L	L	L	
302	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	L	L	L	L	
303	sikora lazurowa	<i>Cyanistes cyanus</i>	z	z	z	z	10
304	bogatka	<i>Parus major</i>	L	L	L	L	
305	remiz	<i>Remiz pendulinus</i>	l P	l	L	L	
306	kalandra szara	<i>Melanocorypha calandra</i>	z				2
307	górniczek	<i>Eremophila alpestris</i>	P	P	P	Z	
308	lerka	<i>Lullula arborea</i>	L	L	L	L	
309	skowronek	<i>Alauda arvensis</i>	L	L	L	L	
310	dzierlatka	<i>Galerida cristata</i>	L	L	L	L	
311	wąsatka	<i>Panurus biarmicus</i>	Z	z	l	L	
312	brzęczka	<i>Locustella luscinioides</i>	l z	l	L	L	
313	strumieniówka	<i>Locustella fluviatilis</i>	l	L	L	L	
314	świerszczak	<i>Locustella naevia</i>	L	L	L	L	
315	zaganiacz mały	<i>Iduna caligata</i>				z	1
316	zaganiacz	<i>Hippolais icterina</i>	L	L	L	L	
317	wodniczka	<i>Acrocephalus paludicola</i>	l P	P	Z	z	n + 13 ²
318	tamaryszka	<i>A. melanopogon</i>				z	1
319	rokitniczka	<i>A. schoenobaenus</i>	L	L	L	L	
320	zaroślówka	<i>A. dumetorum</i>				z	2
321	łozówka	<i>Acrocephalus palustris</i>	L	L	L	L	
322	trzcinniczek	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	L	L	L	L	
323	trzciniak	<i>A. arundinaceus</i>	L	L	L	L	
324	oknówka	<i>Delichon urbicum</i>	L	L	L	L	
325	jaskółka rudawa	<i>Cecropis daurica</i>				z	2
326	dymówka	<i>Hirundo rustica</i>	L	L	L	L	
327	brzegówka	<i>Riparia riparia</i>	L	L	L	L	
328	świstunka górską	<i>Phylloscopus bonelli</i>			z	z	2

329	świstunka leśna	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	L	L	L	L	
330	świstunka żółtawa	<i>Phylloscopus inornatus</i>		z			2
331	piecuszek	<i>Phylloscopus trochilus</i>	L	L	L	L	
332	świstunka iberyjska	<i>Phylloscopus ibericus</i>				z	1
333	pierwiosnek	<i>Phylloscopus collybita</i>	L	L	L	L	
334	wójcik	<i>Phylloscopus trochiloides</i>			Z	IZ	37
335	raniuszek	<i>Aegithalos caudatus</i>	L	L	L	L	
336	kapturka	<i>Sylvia atricapilla</i>	L	L	L	L	
337	gajówka	<i>Sylvia borin</i>	L	L	L	L	
338	jarzębatka	<i>Sylvia nisoria</i>	L	L	L	L	
339	piegża	<i>Sylvia curruca</i>	L	L	L	L	
340	cierniówka	<i>Sylvia communis</i>	L	L	L	L	
341	mysiokrólik	<i>Regulus regulus</i>	L	L	L	L	
342	zniczek	<i>Regulus ignicapilla</i>	L	L	L	L	
343	jemiołuszka	<i>Bombycilla garrulus</i>	P	P	P	P	
344	pełzacz leśny	<i>Certhia familiaris</i>	L	L	L	L	
345	pełzacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>	L	L	L	L	
346	kowalik	<i>Sitta europaea</i>	L	L	L	L	
347	pomurnik	<i>Tichodroma muraria</i>	z		z	z	n + 10 ¹
348	strzyżyk	<i>Troglodytes troglodytes</i>	L	L	L	L	
349	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	L	L	L	L	
350	pasterz	<i>Pastor roseus</i>	Z	z		z	n + 6 ¹
351	pluszcz	<i>Cinclus cinclus</i>	L	L	L	L	
352	muchołówka szara	<i>Muscicapa striata</i>	L	L	L	L	
353	rudzik	<i>Erithacus rubecula</i>	L	L	L	L	
354	słownik szary	<i>Luscinia luscinia</i>	L	L	I	L	
355	słownik rdzawy	<i>Luscinia megarhynchos</i>	L	L	L	L	
356	podróźniczek	<i>Luscinia svecica</i>	L	L	I	L	
357	muchołówka mała	<i>Ficedula parva</i>	L	L	L	L	
358	muchołówka żałobna	<i>Ficedula hypoleuca</i>	L	L	L	L	
359	muchołówka białoszyja	<i>Ficedula albicollis</i>	I	L	L	L	
360	pleszka	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	L	L	L	L	

361	kopciuszek	<i>Phoenicurus ochruros</i>	L	L	L	L	
362	nagórnik	<i>Monticola saxatilis</i>	z	z		z	5
363	pokląskwa	<i>Saxicola rubetra</i>	L	L	L	L	
364	kląskawka	<i>Saxicola rubicola</i>	I Z	I P	L	L	
365	białorzytka	<i>Oenanthe oenanthe</i>	L	L	L	L	
366	drozdóń ciemny	<i>Geokichla sibirica</i>	z				2
367	paszkot	<i>Turdus viscivorus</i>	L	L	L	L	
368	śpiewak	<i>Turdus philomelos</i>	L	L	L	L	
369	drożdżik	<i>Turdus iliacus</i>	P	I P	I P	P	
370	kos	<i>Turdus merula</i>	L	L	L	L	
371	drozd oliwkowy	<i>Turdus obscurus</i>	z			z	4
372	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	L P	L	L	L	
373	drozd obroźny	<i>Turdus torquatus</i>	L	L	I	L	
374	drozd rdzawy	<i>Turdus naumanni</i>		z			1
375	drozd czarnogardły	<i>Turdus atrogularis</i>	z		z		2
376	drozd rdzawogardły	<i>Turdus ruficollis</i>			z		1

Oprócz ptaków zaliczonych do awifauny Śląska w regionie stwierdzono również pojawy dalszych 6 gatunków o niejasnym pochodzeniu. Należą do nich: gęś tybetańska *Anser indicus*, śnieżycza duża *Anser caerulescens*, śnieżycza mała *Anser rossii*, bernikla północna *Branta hutchinsii*, gągołek *Bucephala albeola* i kapturzik *Lophodytes cucullatus*. Ponadto w regionie zaobserwowano 24 gatunki będące ewidentnymi uciekinierami z niewoli.

Podziękowania. Szymon Beuch, Marek Cieślak, Karolina Dobrowolska-Martini, Kamila Grzesiak, Wojciech Grzesiak, Tomasz Maszkało, Sławek Rubacha oraz Piotr Wasiak przekazali cenne niepublikowane informacje, za co autorzy składają im serdeczne podziękowania.

Summary

The paper presents a complete list of bird species recorded in Silesian ornithological region during last 200 years (updated on 31.12.2014). Silesian avifauna of four period a status of all recorded species was given (common breeder, uncommon or rare breeder, passage migrant, common visitor, rare visitor). For the rarest species, a number of Silesian records was given. Silesian avifauna currently consists of 376 species, including 232 present or past breeders. Based on both published and unpublished data we assessed the number of current breeders (found after 2010) at 199 species. Numbers of several species (Ringed Plover, Eurasian Curlew, Black-tailed Godwit, Three-toed Woodpecker) urgently need updating.

Literatura

- Adamski A., Czapulak A., Stawarczyk T.** 1996. Kartoteka Awifauny Śląska. Instrukcja dla współpracowników. Zakład Ekologii Ptaków Uniw. Wroc., Muzeum Przyrodnicze Uniw. Wroc., Muzeum Górnośląskie w Bytomiu, Wrocław.
- Andrzejczyk A., Stajszyk M.** 1996. Pierwsze stwierdzenie czernicy amerykańskiej (*Aythya collaris*) w Polsce. Not. Orn. 37: 319–320.
- Bednorz J., Kupczyk M., Kuźniak S., Winiecki A.** 2000. Ptaki Wielkopolski. Monografia faunistyczna. Bogucki Wyd. Nauk., Poznań.
- Bereszyński A., Kaczmarkowski M.** 1974. Drop (*Otis tarda* L.) w Polsce w 1972 roku, z uwzględnieniem problemów ochrony i restytucji. Rocz. AR w Poznaniu 70, Orn. stos. 7: 3–19.
- Bericht** über die (I.) Jahres-Versammlung. Abgehalten zu Berlin, am 13.–16. September 1876. J. Orn: 337–387.
- Betleja J., Karetta M., Król J., Schneider G.** 2002. Pierwsze stwierdzenie lęgu szablodzioba *Recurvirostra avosetta* na Śląsku. Ptaki Śląska 14: 167–170.
- Betleja J., Ledwoń M., Schneider G.** 2012. Drugie stwierdzenie lęgu czapli nadobnej *Egretta garzetta* w Polsce. Ptaki Śląska 19: 105–107.
- Beuch S.** 2011. Pierwsze współczesne stwierdzenie łuskowca *Pinicola enucleator* na Śląsku. Ptaki Śląska 18: 89–91.
- Bielewicz M.** 1949. Rzadki gość. Wszechświat 1: 30.
- BirdLife International** 2015. Species factsheet: *Numenius tenuirostris*. Downloaded from <http://www.birdlife.org> on 24/12/2015.
- Bobrowicz G., Grabiński W., Ranszek E.** 1986. Nowe stanowiska lęgowe łabędzia krzykliwego (*Cygnus cygnus*) w Polsce. Ptaki Śląska 4: 80–84.
- Bodlée C.** 1937. Trielbrut bei Trebnitz (Schies.). Ber. Ver. schles. Orn. 22: 76.
- Borowiec L., Tarnawski D.** 1982. Przeloty i zimowanie ptaków nad Odrą pod Brzegiem. Acta zool. Cracov. 26: 3–30.
- Chrzęścik A., Betleja J., Gwóźdź R., Skałban P.** 2013. Mewa polarna *Larus glaucooides* nowym gatunkiem na Śląsku. Ptaki Śląska 20: 70–74.
- Cisakowski R.** 1984. Materiały do awifauny Śląska. *Emberiza circlus* - cierlik. Dolina Baryczy 3: 61.
- Czapulak A.** 1992. Występowanie łabędzia krzykliwego *Cygnus cygnus* i łabędzia czarnodzobego *Cygnus columbianus* na Śląsku. Ptaki Śląska 9: 26–48.
- Czapulak A., Zalisz A.** 1994. Pierwsze stwierdzenie nawałnika dużego *Oceanodroma leucorhoa* na Śląsku. Ptaki Śląska 10: 123–124.
- Czechowski P.** 2007. Obserwacja jaskółki rudawej *Cecropis daurica* na Ziemi Lubuskiej. Przegl. Przyr. 18: 140–141.
- Danecki J.** 1965. Materiały do awifauny Polski III - *Loxia leucoptera*. Acta orn. 9: 14.
- Dec H., Stajszyk M.** 2013. Puszczek mszarny *Strix nebulosa* – nowy gatunek sowy na Śląsku. Ptaki Śląska 20: 83–87.
- Dobrowolska-Martini K.** 2012. Pierwsze współczesne stwierdzenie nagórnik *Monticola saxatilis* w polskiej części Karkonoszy. Ptaki Śląska 19: 135–137.
- Drazny T.** 1988. Materiały do awifauny Śląska. Brodziec piegowaty – *Tringa melanoleuca*. Ptaki Śląska 6: 129.
- Drazny T., Tabisz W., Olej D.** 1991. Lęg rybitwy białoczelnej (*Sterna albifrons*) na Zbiorniku Mietkowskim. Ptaki Śląska 8: 136–137.
- Drescher E.** 1927. Ornithologische Mitteilungen aus Schlesien. Ber. Ver. schles. Orn. 13: 132–137.
- Dyrcz A.** 1973. Ptaki polskiej części Karkonoszy. Ochr. Przyr. 38: 213–284.
- Dyrcz A.** 1987. Materiały do awifauny Śląska. *Larus sabini* – mewa obrożna. Ptaki Śląska 5: 76.
- Dyrcz A.** 2002. Obserwacja drozda oliwkowego *Turdus obscurus* na Śląsku. Ptaki Śląska 14: 170–171.
- Dyrcz A., Grabiński W., Stawarczyk T., Witkowski J.** 1991. Ptaki Śląska. Monografia faunistyczna. Uniwersytet Wrocławski, Zakład Ekologii Ptaków, Wrocław.
- Dyrcz A., Kołodziejczyk P.** 1991. Pierwsze stwierdzenie lęgu ohara (*Tadorna tadorna*) na Śląsku. Ptaki Śląska 8: 132–133.

- Endler F. G., Scholz F. P.** 1811. Der Naturfreund oder Beiträge zur Schlesischen Naturgeschichte. 3er Band. Breslau.
- Floericke C.** 1890. Em Ausflug in die Bartschniederung. Orn. Monatsschr. 15: 435–445.
- Floericke K.** 1892. Versuch einer Avifauna der Provinz Schlesien. Lieferung 1-2. Marburg.
- Flousek J., Gramsz B., Telenský T.** 2015. Ptáci Krkonoš – atlas hnízdního rozšíření 2012-2014 / Ptaki Karkonoszy – atlas ptaków lęgowych 2012-2014. Správa KRNAP Vrchlabí, Dyrekcja KPN Jelenia Góra.
- Fuchs P.** 1944. Ein Bindenseeadler *Haliaeetus leucorhynchus* (Pallas) in Oberschlesien. Ber. Ver. schles. Orn. 29: 1–4.
- Gloger C. L.** 1833. Schlesiens Wirbelthier-Fauna. Breslau.
- Godyń Z.** 1935. Spis ptaków okolic Białej i Oświęcimia w województwie krakowskim. Acta orn. 1: 371–401.
- Grabiński W.** 1986. Występowanie kobczyka (*Falco vespertinus*) w Polsce. Not. Orn. 27: 129–138.
- Grabiński W., Lontkowski J., Stawarczyk T., Tomiałojć L.** 1979. Pierwsze stwierdzenie mewy orlicy, *Larus ichthyaetus* Pall. w Polsce. Przegl. Zool. 23: 258–259.
- Grabiński W., Stawarczyk T.** 1979. Biegus płowy, *Tryngites subruficollis* (Vieillot) - nowy gatunek dla awifauny Polski. Przegl. Zool. 23: 339–340.
- Grabiński W., Stawarczyk T.** 1980. Pierwsze stwierdzenie świergotka tajgowego (*Anthus hodgsoni*) w Polsce. Not. Orn. 21: 72–75.
- Gramsz B.** 2013. Drugie stwierdzenie świstunki iberyjskiej *Phylloscopus ibericus* w Polsce. Ornis Pol. 54: 295–296.
- Guziak R., Stawarczyk T.** 1992. Żwirowiec stepowy *Glareola nordmanni* na Zbiorniku Mietkowskim. Ptaki Śląska 9: 87–88.
- Henel K., Rok A., Król J.** 2002. Stwierdzenie cyranki modroskrzydłej *Anas discors* na Śląsku. Not. Orn. 43: 50–52.
- Heyder R.** 1961. Zur Permanenz des Brütens des Mornellregenpfeifers, *Eudromias morinellus* (L.), auf dem Riesengebirge. Abh. Ber. d. Naturkundemus, Görlitz 37: 101–108.
- Homeyer A. v.** 1863. *Ardea egretta* Temm. als Brutvogel Deutschlands. J. Orn. 11: 440–447.
- Hordowski J.** 2014. Występowanie pustynnika *Syrnhaptes paradoxus* w Polsce. Ornis Pol. 55: 1–21.
- Hudeček J.** 2004. Výskyt orlosupa bradatého (*Gypaetus barbatus*) na území Polska. Zprávy MOS 62: 104–110.
- Kayser C.** 1917. Ueber das frühere Horsten des Steinadlers im Riesengebirge. Orn. Monatsber. 25: 137–141.
- Kąkol A., Stajszyk M.** 2008. Lęg mandarynki *Aix galericulata* na Dolnym Śląsku. Ptaki Śląska 17: 77–79.
- Kollibay P.** 1906. Die Vögel der Preussischen Provinz Schlesien. Breslau.
- Kollibay P.** 1910. *Syrnium uralense* (Pall.) als neuer Brutvogel Schlesiens. Orn. Monatsber. 18: 96–97.
- Kollibay P.** 1915. Weitere Nachträge zur Vogelfauna von Preussisch-Schlesien. Orn. Monatsber. 23: 1–10.
- Kołodziejczyk P., Pola A.** 2002. Pierwsze stwierdzenie biegusa wielkiego *Calidris tenuirostris* w Polsce. Not. Orn. 43: 113–115.
- Kołodziejczyk P., Stawarczyk T.** 1992. Pierwsze stwierdzenie lęgu mewy czarnogłowej *Larus melanocephalus* na Śląsku. Ptaki Śląska 9: 81–83.
- Kołodziejczyk P., Szymczak J.** 2012. Pierwsze stwierdzenie lęgu mieszanego mewy srebrzystej *Larus argentatus* i mewy białogłowej *Larus cachinnans* na Śląsku. Ptaki Śląska 19: 114–118.
- Komisja Faunistyczna** 1986. Raport Komisji Faunistycznej o stwierdzeniach w roku 1984. Not. Orn. 27: 169–176.
- Komisja Faunistyczna** 1988a. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w 1985 r. Not. Orn. 29: 53–65.
- Komisja Faunistyczna** 1988b. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 1986. Not. Orn. 29: 135–149.
- Komisja Faunistyczna** 1989. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 1987. Not. Orn. 30: 57–71.

- Komisja Faunistyczna** 1990. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 1988. Not. Orn. 32: 67–85.
- Komisja Faunistyczna** 1991. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 1989. Not. Orn. 32: 125–142.
- Komisja Faunistyczna** 1992. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 1990. Not. Orn. 33: 111–121.
- Komisja Faunistyczna** 1993. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 1991. Not. Orn. 34: 347–358.
- Komisja Faunistyczna** 1994a. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 1992. Not. Orn. 35: 157–170.
- Komisja Faunistyczna** 1994b. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 1993. Not. Orn. 35: 331–346.
- Komisja Faunistyczna** 1995. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 1994. Not. Orn. 36: 343–358.
- Komisja Faunistyczna** 1996. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 1995. Not. Orn. 37: 301–317.
- Komisja Faunistyczna** 1997. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 1996. Not. Orn. 38: 291–311.
- Komisja Faunistyczna** 1998. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 1997. Not. Orn. 39: 151–174.
- Komisja Faunistyczna** 2000a. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 1998. Not. Orn. 41: 29–53.
- Komisja Faunistyczna** 2000b. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 1999. Not. Orn. 41: 293–316.
- Komisja Faunistyczna** 2001. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2000. Not. Orn. 42: 193–214.
- Komisja Faunistyczna** 2002. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2001. Not. Orn. 43: 177–195.
- Komisja Faunistyczna** 2003. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2002. Not. Orn. 44: 195–219.
- Komisja Faunistyczna** 2004. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2003. Not. Orn. 45: 169–194.
- Komisja Faunistyczna** 2005a. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2004. Not. Orn. 46: 159–180.
- Komisja Faunistyczna** 2005b. Komunikat specjalny Komisji Faunistycznej. Not. Orn. 46: 252–254.
- Komisja Faunistyczna** 2006. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2005. Not. Orn. 47: 97–124.
- Komisja Faunistyczna** 2007. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2006. Not. Orn. 48: 107–136.
- Komisja Faunistyczna** 2008. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2007. Not. Orn. 49: 81–115.
- Komisja Faunistyczna** 2009. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2008. Not. Orn. 50: 111–142.
- Komisja Faunistyczna** 2010. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2009. Not. Orn. 51: 117–148.
- Komisja Faunistyczna** 2011. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2010. Ornis Pol. 52: 117–149.
- Komisja Faunistyczna** 2012. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2011. Ornis Pol. 53: 105–140.
- Komisja Faunistyczna** 2013. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2012. Ornis Pol. 54: 109–150.
- Komisja Faunistyczna** 2014a. Rewizja współczesnych i historycznych stwierdzeń rzadkich ptaków w Polsce. Ornis Pol. 55: 115–134.
- Komisja Faunistyczna** 2014b. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2013. Ornis Pol. 55: 181–218.
- Komisja Faunistyczna** 2015. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2014. Ornis Pol. 56: 99–136.
- Kościelny H., Belik K.** 1992. Obserwacja puszczyka uralskiego *Strix uralensis* w Lasach Lublińskich. Ptaki Śląska 9: 89–90.

- Kramer H., Sonnabend H.** 1943. Kurzschnabel- und Blässgans - Beobachtungen an den Liegnitzer Seen. Ber. Ver. schles. Orn. 28: 58–59.
- Krotoski T.** 1986. Materiały do awifauny Śląska. *Dendrocopos syriacus* – dzięcioł syryjski. Ptaki Śląska 4: 90–91.
- Kuźniak S., Pugacewicz E.** 1992. Występowanie brodzca pławnego (*Tringa stagnatilis*) w Polsce. Not. Orn. 33: 227–240.
- Kuźniak S., Lorek G., Lewandowski M.** 1997. Występowanie szczudłaka *Himantopus himantopus* w Polsce. Not. Orn. 38: 131–139.
- Lontkowski J.** 1980. Pierwsza obserwacja osetnika (*Serinus citrinella*) w Polsce. Not. Orn. 21: 75–76.
- Lorek G., Durczyńska J.** 1992. Dzięcioł syryjski *Dendrocopos syriacus* – nowy gatunek lęgowy na Śląsku. Ptaki Śląska 9: 83–85.
- Ławicki Ł.** 2008. Występowanie rybitwy czubatej *Sterna sandvicensis* na śródlądziu Polski. Not. Orn. 49: 122–126.
- Ławicki Ł., Stawarczyk T.** 2011. Śródlądowa migracja rybitwy popielatej *Sterna paradisaea* w Polsce. Ornis Pol. 52: 255–264.
- Ławicki Ł., Wylegała P.** 2011. Spadek liczebności kulika wielkiego *Numenius arquata* w zachodniej Polsce w latach 1980–2010. Ornis Pol. 52: 40–52.
- Łukaszewicz K.** 1957. Czapla purpurowa - *Ardea purpurea* L. ptakiem lęgowym w Polsce. Przegl. Zool. 1: 60.
- Martini G.** 1926. Die Vögel des Kreises Hirschberg in Schlesien. Ber. Ver. schles. Orn. 12: 61–81.
- Martini K., Martini M.** 1994. Obserwacja pasterza różowego *Sturnus roseus* na Śląsku. Ptaki Śląska 10: 125.
- Mazkało T., Pietkiewicz M.** 2011. Trzecie stwierdzenie cyraneczki karolińskiej *Anas carolinensis* w Polsce. Ornis Pol. 52: 157–158.
- Mol K., Oleksik I.** 1987. Materiały do awifauny Śląska. *Chlidonias leucopterus* – rybitwa białoskrzydła. Ptaki Śląska 5: 76–77.
- Nagler M.** 2014. Pierwsze stwierdzenie brodzca żółtonogiego *Tringa flavipes* w Polsce. Ornis Pol. 55: 299–301.
- Natorp O.** 1930. Ornithologische Beobachtungen bei Myslowice (Poln. Oberschlesien). Orn. Monatsber. 38: 155–156.
- Niethammer G.** 1938. Handbuch der deutschen Vogelkunde. Band II. Leipzig.
- Nowak E.** 1958. Rozprzestrzenianie się sierpówki, *Streptopelia decaocto* Friv. w Polsce. Przegl. Zool. 2: 87–94.
- Obserwacje faunistyczne** 1992. Ptaki Śląska 9: 91–100.
- Obserwacje faunistyczne** 1994. Ptaki Śląska 10: 127–140.
- Obserwacje faunistyczne** 1996. Ptaki Śląska 11: 160–170.
- Obserwacje faunistyczne** 1998. Ptaki Śląska 12: 165–190.
- Obserwacje faunistyczne** 2001. Ptaki Śląska 13: 131–138.
- Obserwacje faunistyczne** 2002. Ptaki Śląska 14: 175–179.
- Obserwacje faunistyczne** 2004. Ptaki Śląska 15: 141–171.
- Obserwacje faunistyczne** 2006. Ptaki Śląska 16: 173–186.
- Obserwacje faunistyczne** 2008. Ptaki Śląska 17: 91–107.
- Obserwacje faunistyczne** 2011. Rzadkie gatunki ptaków obserwowane na Śląsku w roku 2011. Ptaki Śląska 18: 101–120.
- Obserwacje faunistyczne** 2012. Obserwacje faunistyczne z roku 2011. Ptaki Śląska 19: 153–180.
- Obserwacje faunistyczne** 2013. Faunistycznie ważne obserwacje ptaków na Śląsku w roku 2012. Ptaki Śląska 20: 110–169.
- Obserwacje faunistyczne** 2014. Faunistycznie ważne obserwacje ptaków na Śląsku w roku 2013. Ptaki Śląska 21: 164–220.
- Obserwacje faunistyczne** 2015. Faunistycznie ważne obserwacje ptaków na Śląsku w roku 2014. Ptaki Śląska 22: 191–248.
- Ochmann A., Kajzer Z., Ławicki Ł., Rubacha S.** 2008. Mewa delawarska *Larus delawarensis* nowym gatunkiem w awifaunie Śląska. Ptaki Śląska 17: 83–85.

- Oleksik I., Mol K.** 1988. Materiały do awifauny Śląska. Rybitwa białowąsa – *Chlidonias hybridus*. Ptaki Śląska 6: 130–131.
- Orłowski G., Kołodziejczyk P.** 2014. Pierwszy przypadek hybrydyzacji mewy żółtonogiej *L. fuscus* z mewą romańską *L. michahellis* w Polsce i kolejne legi mieszane mewy żółtonogiej i mewy białogłowej *L. cachinnans*. Orn. Pol. 55: 69–72.
- Ostański M.** 1988. Materiały do awifauny Śląska. Orzeł stepowy – *Aquila rapax*. Ptaki Śląska 6: 126–127.
- Ostański M.** 1989. Materiały do awifauny Śląska. Czeczotka polarna – *Carduelis hornemanni*. Ptaki Śląska 7: 133.
- Pawlik B., Rojek M.** 1996. Pierwsze stwierdzenie mewy bladej *Larus hyperboreus* na Śląsku. Ptaki Śląska 11: 156–157.
- Pax F.** 1925. Wirbeltierfauna von Schlesien. Berlin.
- Pola A., Rybarczyk R., Stawarczyk T.** 1998. Pierwsza kolonia lęgowa mewy srebrzystej *Larus argentatus* i mewy białogłowej *Larus cachinnans* na Śląsku. Ptaki Śląska 12: 158–160.
- Profus P., Matysiak M.** 2009. Obserwacje pomurnika *Tichodroma muraria* w Polsce poza tatrzańską ostoją lęgową. Chronimy Przyr. Ojcz. 65: 271–278.
- Rojek M., Stajszczyk M.** 2008. Pierwsze stwierdzenie lęgu gęsiówki egipskiej *Alopochen aegyptiaca* w Polsce. Ptaki Śląska 17: 79–82.
- Saxenberger** 1902. Der Steinsperling (*Petronia petronia*). Orn. Monatsschr. 27: 294–295.
- Schlott M.** 1926. Mitteilungen aus der Schlesi-schen Vogelwelt. Ber. Ver. schles. Orn. 12: 45–56.
- Schlott M.** 1928. Ornithologisches aus Schlesien. Ber. Ver. schles. Orn. 14: 36–44.
- Schlott M.** 1933. Sumpfhöhren - Invasion 1932/33 in Schlesien. Ber. Ver. schles. Orn. 18: 37–41.
- Schmidt R.** 1964. Kanadagänse (*Branta canadensis* L.) bei Wilhelm-Pieck-Stadt Guben. Beitr. z. Vogelk. 9: 378.
- Stajszczyk M.** 1994. Legi żołą Merops apiaster na Śląsku. Ptaki Śląska 10: 114–116.
- Stasiak J.** 2011. Pierwsze stwierdzenie lęgu łączaka *Tringa glareola* na Śląsku. Ptaki Śląska 18: 97–99.
- Stawarczyk T.** 1977. Stwierdzenia rzadkich przelotnych i zalatujących ptaków siewkowatych (*Charadriiformes*) na Śląsku. Not. Orn. 17: 119–123.
- Stawarczyk T.** 1980. Pierwsze stwierdzenie biegusa Bairda *Calidris bairdii* w Polsce. Not. Orn. 21: 69–72.
- Stawarczyk T.** 1984. Pojawianie się czapli białej (*Egretta alba*) w Polsce w okresie powojennym. Not. Orn. 25: 3–13.
- Stawarczyk T.** 1991. Kazarka (*Tadorna ferruginea*) ptakiem lęgowym w Polsce. Ptaki Śląska 8: 133–136.
- Stawarczyk T.** 2000. Pierwsze stwierdzenie brodzieca plamistego *Actitis macularia* w Polsce. Not. Orn. 41: 326–327.
- Stawarczyk T., Grabiński W.** 1980. Intensywny przelot siewkowatych (*Charadriiformes*) na jeziorach zaporowych Dolnego Śląska w roku 1978. Not. Orn. 21: 85–90.
- Szlama D.** 1991. Pierwsze stwierdzenie trznadelka (*Emberiza pusilla*) na Śląsku. Ptaki Śląska 8: 139.
- Tautz A.** 1940. Adlerbussard (*Buteo r. rufinus* (Cretzsch.)) aus Schlesien. Ber. Ver. schles. Orn. 25: 27–29.
- Tomasik Ł., Czyż B.** 2008. Trzecie stwierdzenie tamaryszki *Acrocephalus melanopogon* w Polsce. Not. Orn. 49: 54–56.
- Tomiałojć L.** 1964. Gnieźdzenie się wąsatki, *Pannurus biarmicus* (L.), koło Legnicy. Przegl. Zool. 8: 63–66.
- Tomiałojć L.** 1967. Rybitwa białowąsa, *Chlidonias hybrida* (Pall.), obserwowana koło Legnicy. Acta orn. 10: 70–71.
- Tomiałojć L.** 1972. Ptaki Polski – wykaz gatunków i rozmieszczenie. PWN, Warszawa.
- Tomiałojć L.** 1990. Ptaki Polski. Rozmieszczenie i liczebność. PWN, Warszawa.
- Tomiałojć L., Stawarczyk T.** 2003. Awifauna Polski. Rozmieszczenie, liczebność i zmiany. Polskie Towarzystwo Przyjaciół Przyrody „pro Natura”, Wrocław.

- Wasińska A., Koźlik K., Mazur K., Ostrowski K., Beuch S.** 2015. Zaroślówka *Acrocephalus dumetorum* nowym gatunkiem w awifaunie Śląska. Ptaki Śląska 22: 151–155.
- Wesołowski T.** 1980. Obserwacja drozda różnogardłego (*Turdus ruficollis ruficollis* x *T. r. atrogularis*) w Polsce. Not. Orn. 21: 79–80.
- Wirries J.** 1949: Ein Türkentaube 1940 in Schlesien. Orn. Ber. 2: 52.
- Witkowski J.** 1957. Gnieźdzenie się mewy pospolitej we Wrocławiu. Przegl. Zool. 1: 63–65.
- Witkowski J.** 1965. Biegus północny, *Calidris melanotos* (Vieill.) w Polsce. Acta orn. 9: 167–168.
- Witkowski J.** 1982. Zmiany w liście gatunków łęgowych doliny Baryczy w ostatnich dwudziestu latach. Dolina Baryczy 1: 26–31.
- Witkowski J., Orłowska B., Ranoszek E., Stawarczyk T.** 1995. Awifauna doliny Baryczy. Not. Orn. 36: 5–74.
- Woite G.** 1901. Ueber *Numenius tenuirostris* in Schlesien. Orn. Monatsschr. 26: 313.
- Wojciechowski A.** 1998. Pliszka cytrynowa *Motacilla citreola* nowy gatunek łęgowy w awifaunie Śląska. Ptaki Śląska 12: 155–156.
- Wuczyński A., Kołodziejczyk P.** 2013. Granice Śląskiego Regionu Ornitologicznego. Ptaki Śląska 20: 170–180.
- Zarzycki M.** 2006. Pierwsze stwierdzenie sieweczki pustynnej *Charadrius leschenaultii* na Śląsku. Ptaki Śląska 16: 163–166.
- Zawadzki M., Kowalski M., Lepka M., Świerad R., Michalik W., Siekiera A., Siekiera J., Chmura N., Mehlich R.** 2012. Pierwsze i drugie stwierdzenie nura białodziobego *Gavia adamsii* na Śląsku. Ptaki Śląska 19: 95–99.
- Zebe V.** 1942. Vom Schlangenadler, *Circaëtus gallicus* (Gm.) 1936–41. Ber. Ver. schles. Orn. 27: 2–10.
- Żurawlew P., Czechowski P., Ławicki Ł.** 2010. Występowanie czarnowrona *Corvus corone* w Polsce. Orn. Pol. 51: 262–274.